

Κεφάλαιο 1

Τσότον, Χαμοσία

Ιούνιος 1932

 άπλωσε στον χαμηλό μαντρότοιχο, λυγίζοντας τα γόνατά του και τεντώνοντας τη ραχοκοκαλιά του πάνω στις πέτρες. Το κελιάδημα των πουλιών διαπερνούσε τον πρωινό αέρα με κοφτές τσιρίδες που σφυροκοπούσαν το κρανίο του. Ξαπλωμένος εκεί, ακίνητος, με το πρόσωπο στραμμένο προς τον ουρανό, ένιωθε τον θάνατο να τον κυκλώνει, εδώ, σ' αυτό το κοιμητήριο της μικρής εκκλησίας. Πρέπει να έμοιαζε και ο ίδιος με άγαλμα, έτσι όπως ήταν γερμένος, σαν σμιλεμένος μέσα στην αιώνια σιωπή, δίπλα σε έναν σιωπηλό τάφο. Δεν είχε φύγει ποτέ από το μικρό χωριό του για να δει τους μεγάλους καθεδρικούς της χώρας του, ωστόσο γνώριζε από τα βιβλία ότι τα αγάλματα των αρχαίων κοσμοκρατόρων ήταν ξαπλωμένα κατ' αυτόν τον τρόπο, πάνω στα υπερυψωμένα μαυσωλεία τους, ώστε οι τα-

πεινοί άνθρωποι, σαν κι ελόγου του, να τους κοιτάζουν με δέος, αιώνες μετά.

Ήταν η εποχή του θερισμού και είχε αφήσει το κάρο του στο μονοπάτι, ακριβώς στο σημείο όπου διασπαυρωνόταν με τη στρογγυλή πύλη και τους αγρούς της φάρμας, στο τέλος της Γκόσπορτ Ρόουντ. Τεράστια δεμάτια σανού είχαν ήδη στοιβαχτεί, μέχρι επάνω, στο πίσω μέρος του κάρου, προκειμένου να μεταφερθούν στους στάβλους των αλόγων και στα βουστάσια που βρισκόνταν περιμετρικά του χωριού, και απλώνονταν σε μια σειρά από το Άλτον έως το Ιστ Τίστιντ. Όπως ήταν ξαπλωμένος εκεί, ένιωθε το πίσω μέρος του πουκαμίσου του μούσκεμα στον ιδρώτα, παρότι ο ήλιος ήταν αδύναμος και διόλου δυσάρεστος· είχε ριχτεί στη δουλειά από τις εννέα το πρωί και ήταν ήδη αρκετές ώρες στα χωράφια.

Τα σμήνη από σπίνους, κοκκινολαίμηδες και παπαδίτσες αίφνης σιώπησαν, σαν να τους δόθηκε άνωθεν εντολή, και εκείνος έκλεισε τα μάτια του. Ο σκύλος του ήταν σε επιφυλακή μέχρι εκείνη τη στιγμή, κοιτάζοντας πέρα από τον σκεπασμένο με βρύα μαντρότοιχο τα πρόβατα που έμοιαζαν με κουκκίδες μακριά στους αγρούς, αμέσως μετά τον κρυφό φράχτη που οριοθετούσε την περίμετρο του κτήματος. Και καθώς η ανάσα του κατάκοπου αγρότη μέσα στον ύπνο του γινόταν όλο και πιο βαθιά και πιο ρυθμική, πήρε κι ο σκύλος το δικό του σινιάλο και ξάπλωσε δίπλα στον αφέντη του, στο παγωμένο χώμα του κοιμητηρίου.

«Με συγχωρείτε».

Πετάχτηκε όταν άκουσε τον ήχο της φωνής από πάνω του. Μια γυναικεία φωνή. Αμερικανική φωνή.

Ανακάθισε, κατέβασε τα πόδια του από τον μαντρότοιχο και στάθηκε μπροστά της. Διέτρεξε στα γρήγορα το πρόσωπό της, έπειτα την κοίταξε από πάνω ως κάτω και αμέσως απέστρεψε το βλέμμα του.

Έδειχνε πολύ νέα, όχι μεγαλύτερη από είκοσι πέντε. Φορούσε ένα πλατύγυρο ψάθινο καπέλο με μια λουλακί κορδέλα περασμένη γύρω του και δεμένη φιόγκο, που ταίριαζε με το καλοραμμένο βαθυγάλανο φόρεμά της. Φαινόταν αρκετά ψηλή, σχεδόν στο ύψος του, ώσπου αντιλήφθηκε ότι εκείνη φορούσε παπούτσια με το ψηλότερο τακούνι που είχε δει ποτέ. Στο ένα της χέρι κρατούσε ένα μικρό φυλλάδιο, στο άλλο μια μικρή μαύρη τσάντα – και στον λαιμό της, από μια κοντή ασημένια αλυσίδα, κρεμόταν ένας μικρός σταυρός.

«Συγγνώμη για την ενόχληση, αλλά είστε το πρώτο πρόσωπο που συναντώ από το πρωί. Και μάλλον έχω χαθεί».

Ως μόνιμος κάτοικος του Τσότον, με πληθυσμό 377 κατοίκους, ο άντρας δεν ξαφνιάστηκε. Ήταν πάντοτε ένας από τους πρώτους που ήταν στο πόδι κάθε πρωί, αμέσως μετά τον γαλατά, τον δρ Γκρέι με τα επείγοντα περιστατικά του και τον ταχυδρομό που παραλάμβανε την αλληλογραφία από το τοπικό ταχυδρομείο.

«Ξέρετε» επανέλαβε εκείνη, ενώ άρχισε να προσαρμόζεται στη φυσική του επιφυλακτικότητα, «ήρθα αυθημερόν από το Λονδίνο. Πήρα το τρένο από το Γουίντσεστερ και ήρθα εδώ για να δω το σπίτι της συγγραφέως Τζέιν Όστεν. Όμως δεν μπορώ να το βρω και, βλέποντας ψηλά από τον δρόμο αυτή τη μικρή εκκλησία, σκέφτηκα να ρίξω μια ματιά, μήπως και εντοπίσω κάποιο ίχνος της».

Ο άντρας κοίταξε πάνω από τον δεξιό του ώμο προς την εκκλησία, την ίδια εκκλησία όπου πήγαινε σε όλη του τη ζωή, που ήταν χτισμένη από τοπικό πυρόλιθο και κόκκινο ψαμμίτη, προστατευμένη από οξιές και φτελιές. Είχε ανακαινιστεί πριν από μερικές γενιές – τίποτα το αξιοσημείωτο δεν είχε απομείνει εκεί μέσα που να έχει σχέση με την Τζέιν Όστεν ή τον στενό οικογενειακό της κύκλο.

Έπειτα, γύρισε και κοίταξε πάνω από τον αριστερό του ώμο τη μικρή σκάλα στο πίσω μέρος του αυλόγυρου της εκκλησίας, μέσα από τον οποίο μπορούσε κανείς να διακρίνει τον ψηλό φράχτη από έλατα που είχαν κλαδευτεί σε σχήμα κώνου. Από τότε που ήταν παιδί ακόμα, του έμοιαζαν με γιγαντιαίες αλατιέρες και πιπεριέρες. Οι φράχτες αυτοί ήταν κατά μήκος της νότιας πλευράς του κήπου μιας επιβλητικής ελισαβετιανής κατοικίας, χτισμένης σε ένα πρανές, με δίωριχτη κεραμιδένια στέγη, κόκκινους πλίνθους και μια σκεπαστή βεράντα τυδωριανής αρχιτεκτονικής καλυμμένη με αναρριχητικά φυτά.

«Το μεγάλο σπίτι είναι εκεί πίσω», είπε κοφτά, «μόλις περάσετε την εκκλησία. Το αποκαλούν “Το Μέγαρο”. Εκεί κατοικεί σήμερα η οικογένεια Νάιτ. Οι τάφοι της μητέρας και της αδελφής της δεσποινίδας Όστεν βρίσκονται εκεί – βλέπετε, δεσποινίς, να εκεί, κατά μήκος της μάντρας της εκκλησίας;»

Το πρόσωπό της φωτίστηκε από ευγνωμοσύνη, τόσο για τις πληροφορίες, όσο και για αυτή τη βραδείας καύσεως συζήτηση.

«Α, Θεέ μου, δεν είχα ιδέα...»

Τα μάτια της άρχισαν να βουρκώνουν. Ήταν το πιο εντυπωσιακό πλάσμα που είχε συναντήσει ποτέ, έμοιαζε με τα μοντέλα που διαφημίζουν χτενίσματα ή σαπούνια στις εφημερίδες. Όταν άρχισαν να κυλούν τα δάκρυά της, τα μάτια της πήραν ένα χρώμα που δεν είχε ξαναδεί, μια απόχρωση του μπλε που έμοιαζε με βιολετί σχεδόν, ενώ τα δάκρυά της παγιδεύτηκαν μέσα στα κατάμαυρα ματόκλαδά της – πιο μαύρα ακόμα και από τα μαλλιά της.

Εκείνος, αποστρέφοντας το βλέμμα, προσπάθησε να προχωρήσει προσεκτικά γύρω της ενώ ο σκύλος του ο Ράιντερ δάγκωνε τώρα τις λασπωμένες μπότες του. Προχώρησε ώσπου στάθηκε δίπλα στις δυο πέτρινες πλάκες που ήταν όρθιες στο χώμα. Τον ακολούθησε, τα τακούνια από τα μαύρα σκαρπίνια της χώνονταν ελαφρά στη λάσπη του κοιμητηρίου, και εκείνος την παρακολούθησε να σχηματίζει με τα χείλη, χωρίς να βγάζει ήχο, τις λέξεις που ήταν χαραγμένες πάνω στις δίδυμες ταφόπλακες.

Οπισθοχώρησε λίγο και έψαξε στην τσέπη του να βρει το κασκέτο του. Τραβώντας προς τα πίσω την ανοιχτόξανθη μπούκλα των μαλλιών του που είχαν την τάση να πέφτουν στο μέτωπό του την ώρα που δούλευε, την έχωσε κάτω από το γείσο του κασκέτου του και το χαμήλωσε μπροστά από τα μάτια του. Τώρα ήθελε να απομακρυνθεί από εκείνη, από τα περίεργα συναισθήματα που αναδεύονταν μέσα της στη θέα των απέριπτων τάφων ταπεινών γυναικών, νεκρών εδώ και έναν αιώνα.

Απομακρύνθηκε με τον Ράιντερ και περίμεναν στην κεντρική πύλη του νεκροταφείου. Εντέλει, ύστερα από μερικά

λεπτά, εμφανίστηκε από τη γωνία της εκκλησίας, αυτή τη φορά σταματώντας για να διαβάσει κάθε επιγραφή σε κάθε ταφόπλακα που συναντούσε, σαν να ήλπιζε ότι θα ανακαλύψει κι άλλες αξιοσημείωτες νεκρές ψυχές. Κάθε λίγο και λιγάκι παρόπαιε, καθώς το τακούνι της πιανόταν στην άκρη κάποιας πέτρας και έκανε έναν ελαφρύ μορφασμό με την αδεξιότητά της, όμως το βλέμμα της δεν απομακρύνθηκε στιγμή από τους τάφους.

Σταμάτησε δίπλα του στην πύλη του νεκροταφείου και κοίταξε πίσω με έναν αναστεναγμό ικανοποίησης. Τώρα ήταν χαμογελαστή και πιο ατάραχη – τόσο ατάραχη, που τελικά οσμίστηκε κι εκείνος το άρωμα του χρήματος, τόσο στη στάση όσο και στους τρόπους της.

«Συγγνώμη για όλα αυτά, απλώς δεν ήμουν προετοιμασμένη. Ξέρετε, έκανα τόσο δρόμο για να βρω την αγροικία, όπου έγραψε τα βιβλία – το τραπεζάκι, την πόρτα που τρίζει», πρόσθεσε, αλλά δεν υπήρξε καμία αντίδραση. «Δεν κατάφερα να βρω τίποτα απ' όλα αυτά ενόσω ήμουν στο Λονδίνο – ευχαριστώ πολύ για τις πληροφορίες».

Της κράτησε την πόρτα της πύλης ανοιχτή για να περάσει και άρχισαν να προχωρούν μαζί προς τον κεντρικό δρόμο.

«Μπορώ να σας πάω μέχρι το σπίτι της αν θέλετε – δεν είναι ούτε ένα μίλι απόσταση, πάνω στον δρόμο. Έχω τελειώσει τις πρωινές δουλειές μου στο χωράφι, προτού πιάνει η ζέστη, και έχω περισευούμενο χρόνο».

Χαμογέλασε, ένα μεγάλο, λευκό γοητευτικό χαμόγελο, από εκείνα που θεωρούσε χαρακτηριστικά των Αμερικανών. «Πολύ ευγενικό εκ μέρους σας, σας ευχαριστώ. Ξέρε-

τε, θεωρούσα ότι εδώ συρρέουν συνεχώς επισκέπτες, σαν εμένα – έτσι είναι;»

Σήκωσε τους ώμους ενώ βημάτιζε αργά, προκειμένου να συγχρονιστεί με τον δικό της βηματισμό καθώς βάδιζαν στο μισό μίλι του χαλικοστρωμένου μονοπατιού που οδηγούσε στον δρόμο για το Μέγαρο.

«Αρκετά συχνά, υποθέτω. Ωστόσο δεν υπάρχει και τίποτα να δει κανείς. Πλέον η αγροικία είναι κατοικίες εργατών – ένοικοι μένουν σε όλα τα δωμάτια».

Γύρισε και είδε το πρόσωπό της σφιγμένο και απογοητευμένο. Και για να την κάνει να ευθυμίσει, πριν προλάβει να αναρωτηθεί τον λόγο, τη ρώτησε για τα βιβλία.

«Δεν είμαι ακόμα σίγουρη αν θα μπορούσα να απαντήσω σε αυτό», του αποκρίθηκε, καθώς εκείνος της έδειχνε τον δρόμο κάτω στην εξοχική αλέα, στο άλλο άκρο της οποίας βρισκόταν το φορτωμένο κάρρο του, προσώρας ξεχασμένο. «Απλώς όταν τη διαβάζω, όταν την ξαναδιαβάζω δηλαδή –κάτι που κάνω με τα βιβλία της, συχνότερα από οποιονδήποτε άλλο συγγραφέα– νιώθω ότι είναι μέσα στο μυαλό μου. Όπως η μουσική. Ο πατέρας μου μού πρωτοδιάβαζε τα βιβλία της τότε που ήμουν μικρή –πέθανε όταν ήμουν δώδεκα χρονών– και, όταν τη διαβάζω, ακούω τη φωνή του. Τίποτα άλλο δεν τον έκανε να γελάει δυνατά, τίποτα, παρ'όλα αυτά τα βιβλία».

Την άκουγε να φλυαρεί, κουνώντας το κεφάλι του σαν να δυσπιστούσε.

«Δεν την έχετε διαβάσει;» ρώτησε η γυναίκα, με μια λάμψη δυσπιστίας στα μάτια της όταν συνάντησαν τα δικά του.

«Δεν μπορώ να πω ότι με ενδιέφεραν ιδιαίτερα. Κόλλησα στον Χάγκαρντ* και στους ομοίους του. Περιπέτειες, ξέρετε. Φαντάζομαι ότι ίσως με επικρίνετε γι' αυτό».

«Δεν θα επέκρινα κανέναν για τα αναγνώσματά τους». Παρατήρησε την ειρωνική έκφραση στο πρόσωπό του και πρόσθεσε, με ένα ακόμα πλατύτερο χαμόγελο: «Αν και μάλλον το έκανα ήδη».

«Παρ' όλα αυτά, ποτέ δεν κατάλαβα πώς μερικά βιβλία με θέμα κορίτσια που ψάχνουν για συζύγους μπορούν να συγκριθούν με τους μεγάλους συγγραφείς. Τον Τολστόι και τους λοιπούς».

Τον κοίταξε με ανανεωμένο ενδιαφέρον. «Έχετε διαβάσει Τολστόι;»

«Κάποτε ναι – θα με έστελναν να σπουδάσω, αλλά ξέσπασε ο πόλεμος και τα δυο αδέλφια μου επιστρατεύθηκαν. Κι εγώ έμεινα πίσω, να βοηθήσω».

«Δηλαδή, τώρα, δουλεύετε όλοι μαζί στη φάρμα;»

Απέστρεψε το βλέμμα. «Όχι, δεσποινίς. Είναι και οι δυο νεκροί. Ο πόλεμος».

Του άρεσε να εκφέρει έτσι τις λέξεις, κοφτές, αιχμηρές, βαθιές και αμετάκλητες. Σαν να προσπαθούσε να αποτρέψει την όποια περαιτέρω συζήτηση. Αλλά είχε την αίσθηση πως, με εκείνη, αυτή η προσέγγιση μπορεί να προκαλούσε ακόμα περισσότερες ερωτήσεις, οπότε αμέσως συνέχισε: «Επί τη ευ-

* Sir Henry Rider Haggard (1856-1925), Βρετανός συγγραφέας της βικτοριανής εποχής, γνωστός για τα περιπετειώδη μυθιστορήματά του που εκτυλίσσονται σε εξωτικές χώρες. [Οι υποσημειώσεις είναι της μεταφράστριάς.]

καιρία, βλέπετε αυτούς τους δυο δρόμους, το σημείο όπου διασταυρώνονται – εσείς ήρθατε από αριστερά, από το Γουίντσεστερ, σωστά; Λοιπόν, συνεχίστε από εδώ, στα δεξιά – αυτός είναι ο κεντρικός δρόμος που οδηγεί στο Λονδίνο– και θα βρεθείτε μέσα στο Τσότον. Μπροστά σας θα δείτε την αγροικία».

«Α, πολύ ευγενικό εκ μέρους σας. Σας ευχαριστώ. Αλλά πρέπει να διαβάσετε τα βιβλία. Πρέπει. Εννοώ, εσείς ζείτε εδώ – πώς γίνεται να μην τα διαβάξετε;»

Δεν ήταν συνηθισμένος σε αυτού του είδους τη συναισθηματική πίεση – τώρα ήθελε μόνο να επιστρέψει στο κάρο του με τον σανό και να φύγει.

«Υποσχεθείτε μου, παρακαλώ, κύριε...»

«Άνταμ. Άνταμ είναι το όνομά μου».

«Μέρι Αν», απάντησε εκείνη, απλώνοντας το χέρι της για να τον αποχαιρετήσει. «Ξεκινήστε με το *Υπερηφάνεια και προκατάληψη*, φυσικά. Και συνεχίστε με την *Έμμα* – είναι η αγαπημένη μου. Τόσο έξυπνη αλλά και τόσο υπέροχα ανυποψίαστη. Σας παρακαλώ».

Εκείνος σήκωσε πάλι τους ώμους, άγγιξε το καπέλο του σε ένδειξη αποχαιρετισμού και άρχισε να απομακρύνεται. Τόλμησε να κοιτάξει πίσω, μόνο μια φορά, αφού είχε περάσει τη λιμνούλα όπου διασταυρώνονταν οι δύο δρόμοι. Την είδε να στέκεται ακόμα εκεί, ψηλή και λεπτοκαμωμένη, με το μπλε φόρεμά της, κοιτάζοντας την κόκκινη πλινθόκτιστη αγροικία, το χτισμένο με τούβλα παράθυρο και τη λευκή εξώθυρα που οδηγούσε κατευθείαν στον δρόμο.

